

je malo! Odveč bi bilo torej „Ilustrovani narodni koledar“ še posebej priporočati v nakupovanje! —a—

Slovenska jezikovna vadnica za tesno združeni pouk v slovnici, pravopisu in spisju. III. zvezek. Spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Na Dunaju. Založil F. Tempsky. 1905. Cena 80 h. — V čem obstoji prednost te vadnice in njenih dveh prednic, je povedano že v naslovu. Taka knjiga uči jezik res rabiti, ne samo umevati njegov sklad, dočim se je prej učil jezik le kot nekaj predmet za študije, ne pa kot orodje, ki ga je treba vzeti kar v roke, — Naše „vadnice“ začrtavajo in često docela opravljajo ves popravek jezikovnega vadništva. Zgledi, pravila in metodika, vse je tu; učenec se nauči obenem slovnice, novih besed, govora in pisave. Posebno izborne se mi zde vaje v spisju, ki so vzoren zgled, kako se mladina navaja neprisiljeno k samotvornosti. — S kakima dvema teorijama — pretirano Kernovima — se ne skladam; pa to bomo pedagogi že med seboj opravili; take divergencije pa splošne pohvalne sodbe seveda nikakor ne omajajo.

Dr. Jos. Tominšek.

Fran Hrčič: U sumraku. Drama u četiri čina. Samobor 1905. Cena K 1'60. V hrvaškem slovstvu izide vsako leto na dan nekaj izvirnih dramatskih spisov in „hrv. zem. kazalište“ v Zagrebu odpira svoj hram rado domačim novitetam. Tudi Hrčičeva drama se je že igrala. — Hrvaški dramatik se osobito radi oprijemljejo zgodovinskih snovi; tu jim je odobravanje pač najprej osigurano, ker se da v takih spisih neprisiljeno udarjati na patrijotično struno, ki zazveni takoj v srcih gledalcev. Hrčičeva drama pa ni zgodovinska, a posvečena je sujetu, ki za zgodovinskim tudi pri Slovencih najbolj zgrablja maso občinstva: narodnemu življenju. „U sumraku“ je prav dobra „narodna igra“ v ožjem pomenu: živa uprizoritev hrvaškega seljaškega življenja. V posebno hvalo gre igri, da ni zvarjena po receptu trivijalnih „Volksstücke“, ki so jim ingrediencije: kmetška robotost kot surogat za dovtipnost, surovost za šaljivost, pest, kol in kletve za motivacijo! Ne! Ta igra je vseskozi temperirana z oduševljenostjo; poje se seveda tudi tu, pije in napiva, brijejo se norci, pleše se kolo in vrši se obligatno ženitvanje, a kmet ni in nikoli ne postane kmetavs.

Zgodba je tista stara in vedno nova: sreča in nesreča v ljubezni. Mlada, lepa žena, star, a bogat mož, po njegovi smrti ljubimstvo z mladim, vrlim hlapcem, ovire pri združitvi, razdružitvi, krivda na obeh straneh, konec: on je postal njej na ljubo ubijalec, ona pa bojskočila njemu na ljubo v vodo — to so postaje v jako bogatem dejanju. Prizori so zelo učinkoviti in spretno sporejeni; eno pa se nam zdi prisiljeno in nenaravno — žal, da je to baš glavna kriza, ki določuje pravec vsej drami: nemogoče je, da bi se mladi Niko, ljubimec lepe vdovice Ole, odpovedal tako po bliskovo in res odurno svoji goreče ljubljeni gospodarici, samo zato, ker mu Grga naprosto očita, da bi si rad pridobil lepo posestvo svoje ljubice. Pretiranost te občutljivosti čutimo tem bolj, ker Niko, dotlej nam skoraj neznana oseba, nikjer ne kaže tako radikalno trdega značaja. — Vdova Ola pa, glavna oseba v drami, kar živi pred nami; osebno nam ta strastna, ognjevitna ženska ne ugaja povsod, a v razvoju drame je ona vselej na svojem mestu.

Dr. Jos. Tominšek.

R. Katalinič Jeretov: S moje lire. Pjesme. U Zagrebu 1904. (Zabavna knj. »Mat. hrv.«, svez. 170.—171.). ¹⁾ Črez dobo dolgih dvajsetih let se raztezajo pesmi,

¹⁾ Ocena te knjige se nam je poslala od dveh strani. Eno smo prinesli že v oktobrski številki. Mislimo, da ustrezemo našim čitateljem, če priobčimo še drugo, ker je pisana s povsem drugega vidika.

zbrane pod gornjim naslovom. Vendar nimamo povoda, da bi vprašali po pesnikovem razvoju: vzemimo pesem, katero hočemo, isti duh veje iz vseh.

Pesnika diči najprej neizčrpen formalni talent kakor sploh sedanje hrvaške pesnike; ti gospodje se — v precejšnjo razliko s slovenskimi — kar igrajo pesneč; naš pesnik si navidezno celo nalašč išče dokaj umetnih vzorcev za verze in kitice, ker bi sicer menda ne čutil, da poje v vezani obliki.

Ta zunanja lastnost pa je firma za notranje blago; to blago bi jaz imenoval deskriptivno ali deklamatorno liriko. Že to ime pove, da tiste mnogo-brojne lepe besede gorkost čuvstvovanja bolj prikrivajo, često skoraj udušujejo, nego pa ga netijo. Ker je na eni strani razkošna prednost, se tem bolj občuti vsak nedostatek na drugi strani; manj na prvi strani bi bilo več na drugi. Tega se zavedamo tem bolj, ker je naš pesnik res pesnik po milosti božji ter fino in plemenito čuteč pesnik. Mislim, da v vsej zbirki ni ideje, ki bi ji ne odprl srca vsak, a vendar ni posebno mnogo takih pesmi, ki bi srce neposredno zgrabile. Nežnost, milina, čistota, dostojna navdušenost, mehka otožnost: to so glavni znaki teh pesem, ki so kar nalašč za posebne prilike (prigodnic je itak precej med njimi) in za učne svrhe. Vsekakor spadajo med najboljše zbirke, kar smo jih prejeli v zadnjih letih. Nekatere, zlasti krajše, so čisti biseri, n. pr. „Barkarola“ (str. 62.) ali „Noturno“ (str. 67.). — Večkrat pa sega mračnost predaleč. Kadar je nežnost prevelika, se nam zdi ali prisiljena ali jokava; take so nekatere v sicer lepem ciklu „Mrtvoj majci;“¹⁾ prava tuga in prava otroška ljubezen ni tako gostobesedna! Vsekakor čudno se glase besede: „Sa tog huma (namreč groba) leptirice bježite male! Vaj, tu moje sakrili su ideale(?)“. — „Epilog“ k tem pesmim je ponesrečen.

Krepko in ubrano pa done strune, kadar poje pesnik o svoji ožji domovini Istri (n. pr. stran 52.), in krasne so vse, ki so posvečene največji diki njegove domovine, morju.

Najkrepkeje in meni najbolj všeč je trikitična na strani 127.: „Manje rieči — više čina“; zadnja kitica so glasi s parodijo na znano popevanko: „Puna srca — pune čaše“ tako-le:

„Prazne čaše — srca puna,
manje rieči — više čina:
tad će biti opet sretna
„liepa naša domovina!“ —

V pesmi „Moje evangelje“ je pesnik povedal v dovršeni obliki svoj pesniški program; časten je zanj.

Dr. Jos. Tominšek.

Slavjanskaja muza. Sbornik perevodnyh stihotvorenij V. V. Umanova-Kaplunovskago 3.-e ispravlennoe izdanie. Sankt-Peterburg 1904. str. 169. Cena 1 rubelj. Rusi se vedno bolj in bolj zanimajo za nas zapadne Slované. To kaže tudi dejstvo, da je dočkala „Slovanska muza“ od leta 1892. že tretji natis. Tretji popravljeni natis se razlikuje od prvega le v tem, da je izpuščena povest Šandorja-Gjalskega: „Stara cerkev“ kot nepesem in nekaj izvirnih pesmi Kaplunovskega, a dodanih je par pesmi mlajših bolgarskih pesnikov: H. Boteva, M. Moskova in P. Slavejkova ter Rusina J. Gašaleviča. Čudim se, zakaj da ni pisatelj popolnil zbirke ravno tako tudi, kar se tiče Čehov, kjer stoji samo Svatopluk Čech, Srbo-Hrvatov (v zbirki so pesmi črnoгорskega kneza Nikolaja I., A. Šenoe, Zmaj - Jovanovića, A.

¹⁾ Ta ciklus je prišel leta 1894. v posebni izdaji na svetlo. V „Zvonu“ 1895, 64, je izrekel o njem R. Perušek isto sodbo kakor mi.